

Els estrangers a Florència

LA Revue universelle en el seu quadern de primer de setembre acull una bella remembrança de Florència, deguda a la ploma de Philippe Amiguet. Seria bona feina trenar una garlanda amb els elogis que de la capital toscana sense parar van fent els autors no italians. Sovint qui sols hi anava de turista passa a ésser habitant d'aquell país. Hi ha també raons atàviques, en algun escriptor, forçant la simpatia; es presenta aquest cas en Jean-Louis Vandoyer, autor del llibre *Les délices de l'Italie*. El poeta Louis Le Cardonnel, en *De l'une a l'autre Aurore*, té com a joia summa l'«haver estat unit—pelegrí que s'isolava—als xiprers, la claror i les roses de Fièsole»; unit al puig proper gaudint d'una pau dolça i casolana.

«En la llum de Florència» es titula, en el llibre de Le Cardonnel, la part dedicada a la ciutat dels Mèdicis; la que sobre aquest tema hi ha en el de Vandoyer duu el nom de «Perfums del lliri roig».

Llum i perfum plens d'harmonia, heu's aquí el que recordem de la ciutat del lliri roig. «Quan pronunciem aquests noms: Florència, Pisa—escriu, amb certa nostàlgia, Vandoyer—evoquem el cel blau, respirem un aire embaumat». Evoquem un cel blau, però d'un blau tènue, d'un blau afinat per una perenne boirina; respirem des de dalt *San Miniato* un aire de grates sentors, elevant-se, com dels jardins de la collada, diríem de tota la ciutat. Ni el cementiri de Florència arribarà a entristir: talment sembla amagat entremig de les avingudes odoroses i al peu de la basílica. Florència fou, en temps dels primers Mèdicis, l'exaltació de tot l'humà optimisme que hom pugui imaginar-se després de la caiguda. Es la ciutat on, en temps de Cosme el Vell, el gaudi dels sentits no traïa la més fina serenor; Benozzo, Brunelleschi i els escultors fills de la serra que a Florència encontorna mostren aquest moment. Després la joia ja comença a distreure's i ve el que Ardengo Soffici—actual evocador del paisatge toscà—n'ha dit «*la giostra dei sensi*» («la festa dels sentits»), títol d'un dels seus llibres. Aquesta festa, aquesta joia, aquesta disbauxa dels sentits, ar-

reu de Florència es manifesta. Es palesa en els conreus d'aprop del torrent Mensola o del torrent Mugnone, en el grupet de cases de Majano (d'on degueren ésser fills Giuliano i Benedetto, els escultors d'altars), en el camí serpentejant de Seltignano a Fièsole, i a Fièsole mateix, al mirador de Sant Domènec, amb l'estesa radiant de xiprers i d'oliveres; es palesa en adreçar-se a Vincigliata, en parar davant les fondalades o en entrar al maset—vencent lladrucs d'un fidel cà—i trobar-hi una Lavinia trena-rossa jugant a *giro-tondo* amb un petit garrell.

Florència fa un senyal que no s'esborra en l'estranger sensible. Més encara que als francesos, als anglesos envaeix la inexpressable gràcia florentina. Així Amiguet pot dir-nos, en l'esmentat treball de *La Revue universelle*: «Una cadena invisible lliga Anglaterra amb Florència Lord W..., un dia amic d'Elizabeth Browning, pretén que la Toscana és una possessió espiritual del Reialme-Unit. Es un fet que el romanticisme britànic prengué caliu i flama en contacte amb el Renaixement italià». A l'anglesa que viu aprop de l'Arno cap detall de la vida florentina se li esmuny. Posa flors damunt la tomba de Miquel-Angel Buonarroti; vol copsar, aprop del pont de la Santa Trinitat, l'encís del riu i plasmar-lo a l'aquarel·la; i, segons Amiguet, «a la tarda, passeja a *le Cascine* o va a gustar lllaminadures en un mínuscol *tea-room* semblant talment obert pensant en ella».

JOSEP F. RÀFOLS

BRUM és obra de jovent.

Surt a la llum pública sense haver pidolat protecció a ningú i esperant de tothom el gra d'arena.

Qui tingui prou cultura per comprendre què representa el sortir un periòdic a la nostra vila, deu subscriure's a *BRUM*.

Ràpida

Vale

ES freqüent de veure, al final de les correspondències epistolars, un mot que són molts els que no comprenen. Haureu vist que després de la P. D.—(post data)—hom escriu «Vale».

Què vol dir aquest mot?

Es una paraula netament llatina; una supervivència del classicisme característic de l'època Ciceroniana. Gairebé totes les epístoles d'aleshores—apel·lades «*litteræ*»,—van rematades amb aquest mot significatiu, intraduïble: «Vale».

«Vale», hem dit és un mot intraduïble. I rectificuem: és un mot intraduïble d'una manera directa. Car és un escull traduir un temps de verb qual infinitiu gairebé fretura de traducció directa.

Servint-nos d'una forma vulgar, una recerca adequada, al verb «valere»,—del qual «Vale» és forma imperativa,—podem significar-li: Adéu, a reveure (aquesta darrera dicció no tant catalanesca com la primera i més influïda d'un gal·licisme).

Escriurem, doncs, «Vale» sempre. Mai no escriurem pas «Val», mutilat. Recordem com és un mot llatí, que no podem catalanitzar. La millor catalanització que li podem donar serà la correcció en la gràfia subjectant-nos a les regles de la llengua que emprem—ben gloriosa—i que tant ha contribuït a la formació de la nostra idolatrada llengua catalana, la més bella de totes les que es parlen i s'han parlat, perquè és la nostra.

Escriuim «Vale», així.

EL SET-CIÈNCIES.